

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 7. XI aastakäik

1. aprillil 1936

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:		Toimetus ja talitus:		Kuulutuste hinnad:	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Pikk t. 20		1/1 lhk. . .	kr. 30.00
Poolaastas . .	" 1.50	Kõnetraat 426-15. Toimetaja kõnetunnid:		1/2 " . . .	" 16.50
Välismaale . .	" 5.00	Igal äripäeval 12—2 p. l.		1/4 " . . .	" 10.00
Poolaastas . .	" 3.00			Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Riigi- ja eramajanduse vahekorrist. Kaupade kindlustus sõjaohu vastu Asutati Eesti-Läti kaubandussuhete korraldamise koondus. Riigikohtu otsuseid liikuvate veokaupluste põhüürimaksu asjus Gaasikütte vajadusest majapidamises Äride register. Abieluvaranduse lahutamise lepinguld. Riigi raudtee vöistleb eralaevaliiniga. Välismaa hinnakirju ja katalooge tuleks lubada tollita sisse tuua. Toiduainete turg Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedellid

MASINAEHITUSVABRIK

A/S. FRANZ KRULL

TALLINNAS, Kopli nr. 68. Tel. 425-35.
Tartu osakond: Raekoja 13. Tel. 17.

OSAKONNAD: Katelsepa-, mehaanika-,
treimise-, sepa-, malmi-
ja vasevalamise-, maalri-
ja puutöö alal.

**VABRIK ON EESTIS KÖIGE SUUREM
JA TÄIELIKUM PÖLLUTÖÖMASI-
NATE JA -RIISTADE VALMISTUSE
ALAL.**

Eriti nõutavad on meie:

adrad, äkked, hekslimasinad, viljasortijad, hobuserihad, kartulivötmismasinad, loomatoiduaurutajad, kultivaatorid, seemendusadrad, viljapeksumasinad ja eriparaadid ristikkehinaseemne pesemiseks.

ALATI LAOS — suurel hulgal heast terasest adrahölmü ja -terasid valmis-
ja poolvalmis-kujul.

Riigi- ja eramajanduse vahekorrist.

J. PUHK'i kõne

Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu Tallinna klubis 18. III 1936. a.

Küsimus, millest mul täna on au kõnelda, on üks põlevaimaid majanduselu probleeme, missugune viimaseil aastail on püsinud vahet pidamata päevakorral, ilma et sellele oleks leitud rahuldavat lahendust. See on nimelt era- ja riigimajanduse vahekordade selgitamise ja korraldamise küsimus.

Teile, lugupeetud koosviibijad, on teada, et selle küsimusega on pidanud tegelema väga mitmesugused rahvusvahelised konverentsid ja organisatsioonid kui ka üksikute maade valitsused ja majandusringkonnad.

Ka meil, Eestis, pole selle küsimuse käsitelisel siinamaani teoretiseerimisest jõutud kaugemale ega ole suudetud tõmmata kindlat piiri eramajanduse ja riigimajanduse vahele.

Tõsi küll: mõnelt poolt avaldatakse arvamist, et sääraseidki esinemised ja küsimuse arutamine, nagu seda on praegune, olevat asjatud ja vaid tühi tuuletallamine. Õeldakse, et ei olevat sugugi tähtis mis -ismi, kas kapitalismi või sotsialismi, põhimõtteil üht või teist majanduslikku keerdküsimust lahendatakse; tähtis olevat vaid see, et üldse midagi tehtaks ja korda saadetaks ja sealjuures vähem kõneldaks ja targutataks.

Ma julgen siiski, lugupeetud koosviibijad, sellele arvamisele vaielda vastu, sest kuigi teoretiseerijad ei lahenda majanduslikku olukorda praktiliselt, annab küsimuste igakülgne ja põhjalik selgitamine kodanikele ometi uusi ideesid ja kindlama kujutelmata käsiteldavast ainest.

On ju õigus, et diktatuurimaades, valitsegu seal siis parempoolne või pahempoolne maailmavaade, käsitlellakse majanduslikke küsimusi ühesugusel viisil, lähtudes mitte alati õiguse, seaduslikkuse ja usansside seisukohtadest, vaid võttes pigem aluseks majanduspoliitilist otstarbekohasust.

Kui veel mõni aeg tagasi Saksamaal oldi arvamises, et tähtis pole see, kes omab majanduslikke ettevõtteid, kas mõni kollektiiv või üksik eramajandaja, siis nüüd on selles küsimuses hakatud enam-vähem jõudma selgusele.

Nii näiteks on Saksamaal läinud sügisel ilmunud seadus, dekreet, mis keelab avalikõiguslikel asutustel — linnavalitsustel jne. — avada kaubanduslikke ja tööstuslikke ettevõtteid. Selle dekreeidi maksmapanek leiti natsionaal-sotsialistliku valitsuse poolt olevat tarvili-

ne, kuna oldi jõutud selgusele, missugused majandamisviisid ettevõtete kasutamisel osutuvad kõige otstarbekamaks.

Sellest tuleb aga järeldada, et avalikõiguslike asutuste tegutsemine kaubandus- ja tööstusalal ei ole omane saksa rahvale ja tema hingelaadile.

Ja veel enam — „Der deutsche Volkswirt“, poolametlik saksa majandusajakiri, toob detsembrikuu numbris saksa tuntuima majandusteoreetiku ja natsionaal-sotsialistliku režiimi pooldaja Werner Sombant'i kirjutuse, kus ta muuseas ütleb: „Me peame ajajooksul harjuma mõttega, et vahe stabiliseeritud ja reglementeeritud kapitalismi ja tehniliselt täiusliku ja ratsionaliseeritud sotsialismi vahel, teiste sõnadega, moodsa era- ja moodsa avalikõigusliku suurettevõtte vahel, pole kuigi suur.“

Vaatleme lähemalt, milles siin asi õigupoolest seisab: töötamisviisid on mõlemal juhtumil ühesugused; mõlemal juhtumil põhineb kogu majandus ettevõtlikkuse vaimule. Küsimus endilt: mis vahe on siis suure ühingu ja kapitalistliku kaubamaja vahel või kommunistliku ning kapitalistliku rauasulatusahju vahel ja milles erinevad üksteisest linnale kuuluv või kapitalistlikule ettevõttele kuuluv tänavraudtee?

Seal ei leita mingit erilist vahet. Võib ju olla, et tööliste „iseteadvus“ siin ja teisel on isesugune, kuid see oleks ka kõik. Töötajate olukord on aga nii siin kui ka seal tühtlane. Tööaja pikkus ei olene ettevõtja heast tahtest, vaid on sõltuv rahvamajanduse kandejõust.

Töötasu kõrgus, nagu teame, ei olene majanduselu põhikorrast. Ka teatakse nüüd, et kapitali tulu — profiidi — väljajagamine tööliste ei too neile kuigi suurt ega tähtsat palgakõrgendust. Ja pealegi on kõik need üksikasjad üsna kõrvalise tähtsusega asjaolud, võrreldes tööstuse ja tehnilise arenguga pealesummitud töötamisviisidega.

Lõppeks on tähtis vaid see, kas inimene saadab oma elu mööda saha taga või Bessemeri ahju juures, väikeses poekeses või suures kaubamajas, purjelaevas või ookeaniauriku katlaruumis.“ Nii Sombant.

Niisugused, nagu näete, on siis põhimõtted, mille alusel arendatakse ja juhitakse praegu Saksamaa majandust.

Tõin selle näite Saksamaalt just seepärast, et meil harrastatakse nii väga selle režiimi eeskujuks seadmist, ilma et põhjalikumalt jälgitaks, milleni see režiim juba välja on jõudnud.

Samu vigu tehakse meil, seades eeskujuks ka Roosevelti majanduspoliitikat ja selle tulemusi.

Teatavasti on nüüd selgunud, et see uus suund majanduselu korraldamiseks, mille võttis omaks Roosevelt ja mida nii väga on kiidetud ka meil, polnud küllaldaselt läbi mõeldud ja viimisteldud, ja see osutus ebapraktiliseks ja otstarbetuks.

Nii tuli heita kõrvale code'idesse sissevõetud hindade fikseerimise klausel; samuti ebapraktiliseks on osutunud palku reguleerivad ja teenistustaset määravad klauslid — „Service Industry Codes“.

Ka osutus kodanikele vastuvõtmatuks väärt-paberite seaduse — „Securities Act'i“ — maksmapanelk oma karmide normidega, mis pidi takistama väärt-paberitega spekulereimist.

Spekulereimine küll lõppis, kuid väärt-paberite tsirkulatsioon börsidel langes, mis omakorda mõjus takistavalt tööstuse finantseerimisele.

Ka see seadus tuli heita kõrvale ja töötada välja uus, elunõudeile vastav, seadus.

Niisiis, ülalt alla majandusele dikteeritud seadused osutusid majanduselu nõudeile ebakohaseiks ja võõraiks.

On ju päris selge, et majandusele ei saa teha seadusi ülalt poolt, vaid need seadused peavad kasvama välja majanduselu nõudeist alt üles. Ma mõtlen siin, et majandust korraldavad seadused loob majanduselu ise, tuges majandusmeeste praktilistele kogemustele, teiste sõnadega, majandus vajab liberaalset režiimi, vajab demokraatlikke riigielu norme.

Roosevelt, tulles võimule 1932. a., eksis selle põhimõtte vastu. Et küsimus oleks meile selgem, siis olgu siin toodud lühike kokkuvõte Roosevelti eksperimentidest.

Võitluses majanduskriisi vastu võttis Roosevelt tarvitusele uue suuna — „New Deal“ — ja selle kestusaega piirati kahe aastaga, s. o. kuni 16. VI 1935. a., millal pidid lõppema tema, Roosevelti, sellekohased volitused.

Üks esimesi uue režiimi põhialuseid oli n.-n. N.R.A. („National Recovery Administration“). N.R.A. oli katse reguleerida ja korraldada code'ide kaudu produktsiooni ja konsuumi vahetust, töötundide vähendamist ja töötasu tõstmist.

Code'e sõlmiti ettevõtjatega 575.

1935. a. tekkisid aga majandusringkondadega kokkupõrked. Juhtus nimelt, et neli kanadega kauplejat ei pidanud kinni code'is ettenähtud töö-

tundide arvust ja töötasu normidest ja viisid asja kohtuni.

Alamkohus tunnistas kaupmehed süüdlasiks. Viimased appelleerisid Ülemkohtusse (The Supreme Court). Ülemkohus leidis, et kongressil, Ameerika parlamendil, kes omal ajal N.R.A. heaks kiitis, ei olnud õigust säärast seadust vastu võtta ja maksuma, kuna see seadus ei ole Ameerika põhiseadusega kooskõlas.

Kohtu motiiviks oli, et hindade kujundamine ei olene üksnes töötundide arvust ja töötasu kõrgusest, vaid kauba hindade moodustamisel mõjub kaasa veel terve rida teisi elemente: ruumide üür, reklaam, riiklikud maksud jne. Seepärast on N.R.A. seadus ühekülgne ja kuulub kõrvaldamisele.

Teiseks suureks sammuks majanduspoliitika alal oli president Roosevelti poolt 12. V 1935 kinnitatud seadus „The Agricultural Adjustment Act“ ehk n.-n. „Triple A“. Selle seaduse esimehe osa käsitleb toodangu kontrolli ja preemialepinguid (benefit contracts), teine osa aga tuurustamiskokkuleppeid ja litsentse.

Seadus näeb ette rahalise toetuse andmise preemiate ja rentide maksmise näol farmereile, kes vabatahtlikult ühinevad valitsuse plaanidega, s. o. neile, kes vabatahtlikult teostavad tarvilisi ümberkorraldusi külvipinna vähendamiseks.

See produktsiooni vähendamise seadus käib puuvilla, nisu, peekoni jne. kohta.

Seaduse tähtsaimaks punktiks on n.-n. „processing tax“ — töötlusmaksu — sissesedmine.

Sissetulekud sellest maksust pidi tarvitama turgude laiendamiseks ja põllumeestele toetuse maksmiseks.

Töötlusmaksuga loodeti saavutada kaht sihti: vähendada külvipinda ja, teiseks, tõsta põllusaaduste hindu ning seega põllupidajate ostujõudu. Valitsus kohustus sissetulevaist töötlusmaksudest maksuma preemiaid vaid neile põllupidajaile, kes vabatahtlikult nõustuvad teostama valitsuse plaani ja vähendama külvipinda.

Varsti aga selgus, et selle erilise maksuga koormatud tööstusettevõtted tõstsid protesti ja viisid asja lõppeks kõrgemasse kohtusse. Ka sel korral selgus, et Roosevelti poolt maksmapandud ja kongressi poolt vastuvõetud „processing tax“ oli seadusevastane maksuvõtmise ega olnud põhiseaduse mõttega kooskõlas.

Kohus otsustas selle maksuvõtmise lõpetada ja seletas, et riigil on õigus vaid harilikus korras makse võtta, ja seda selleks, et oma funktsioone täita, kuid riik pole õigustatud kodanikele era-

korralisi makse määrama, et nende abil majandust reguleerida ja üht kodanike kihti teise ka suks maksustada.

Selle otsusega hävis ka „Triple A“ ja tuli asutada uus „A.A.A.“, et valitsuse poolt sõlmitud lepingud likvideerida.

See eksperiment maksis Ameerika valitsusele \$ 500.000.000, mis tuleb põllumeestele, sõlmitud kontraktide likvideerimiseks, tasuda harilikus eelarve korras laekuvatest maksudest.

Eeltoodule lisaks on Ameerika majandusilma tähelepanu köitnud veel üks põhimõtteline protsess, missugune peab selgitama riigivõimu vahelisekamise õigusi eramajandusse.

See protsess tekkis järgmiselt: Et põllupidajatele vastu tulla, asus Ameerika valitsus korraldama maade niisutamist Tennessee orus, paisutades üles suuremaid veekogusid.

Veetammide taga paisutatud veekogud ahvatelid aga riigivõimu selle jõu kasutamisele, et valmistada odavat elektrit. See odav elekter astus võistlusele eraettevõtjaskormale kuuluvate elektri jaamadega, mis kutsus välja elektrit valmistavate aktsiaseltside väärtpaperite languse.

Riigi ettevõtte tegevuse vastu tõstsid kohtus kaebuse eraelektriseeltside aktsionärid.

Selles protsessis, mis käsitas tamm nr. 2 kasutamist, otsustas kohus anda Rooseveltile õiguse.

Kuid nüüd küsib avalikkus, kas säärane otsus käib ainult tamm nr. 2 kohta või on see otsus laiendatav ka kõigi tammide kohta, mis riik on ehitanud või kavatses ehitada. Niisiis, kõrgem kohus peab jällegi otsustama, kas riik on õigustatud avalikul teel saadud rahadega kodanikega võistlusele astuma või mitte.

Selle küsimuse õigest otsustamisest oleneb põhjapanevalt mitte üksnes Ameerikas, vaid ka paljudes teistes riikides, ka meil, riigivõimu vahelisekamise õigus ja ulatus eramajandusse.

Meilgi, Eestis, on tekkinud analoogilisi protsesse, kus kohus pidi otsustama, kas riigivõim oma korraldustes on talitanud seadusega kooskõlas või on ta ületanud oma võimupiire.

Üks sääraseid huvitavaid protsesse tekkis nimelt füüsiliselt isikult võetud erimaksu tagasimaksmise asjus, kus üks kodanik nõudis riigilt tagasi ülemäära tasutud summa, mis oli temalt võetud ettemaksuna erimaksu arvel riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ning tööpuuduse vastu võitlemise seaduse alusel.

Selle seaduse põhjal vabariigi valitsuse poolt maksmapandud erimaksu määrase järgi pidid maksukohuslased erimaksu katteks maksmata

ettemaksu, mis määrase § 15 kohaselt kuulus arvestamisele erimaksu määramisel.

Hiljem aga vab. val. muutis oma määrase § 15 selles mõttes, et ettemaksetud summad, kui nad ületavad maksustamisotsusega arvutatud maksu, ei kuulu tagasimaksmisele.

Riigikohus leidis, et vabariigi valitsus sellase korraldusega on ületanud oma võimupiire, mis talle on antud erimaksu korraldamisele ülalnimetatud seadusega, ja et tal ei olnud õigust ilma vastava seadusliku aluseta suurendada kodanike maksukohustusi.

Kui siin kohtu motiivid on teissugused kui Ameerika kohtu protsessides, on see riigikohtu otsus ometi küllalt iseloomustavaks näiteks meie maksustamise alalt.

Sisuliselt on aga küsimus sama mis Ameerikaski, kuna meilgi sundmaksude näol kodanikelt saadud summadega toetati vaid teatavaid ringkondi ja need ei läinud mitte aladele, kus nad oleksid toonud kasu kõigile kodanike kihtidele ühtlaselt.

Riigi ja eramajanduse vahelkordi lähemalt vaadeldes võiksime küsida: kas on riigi ja omavalitsuste otsene tegelemine ettevõtjana majanduse alal, kodaniku seisukohast, üldse lubatav, ja kui on, siis missuguses ulatuses. Ja edasi: missugune osa vabamajandussüsteemi juures jääks täita riigivõimule, et juhtida ja korraldada majanduslikku tegevust.

Mis puutub küsimuse esimesse ossa, siis on selge, et riik ja omavalitsused ei või avalike rahadega, mis sundkorras kodanikelt maksude näol saadud, astuda kodanikega võistlusele, asutades kaubanduslikke ja tööstuslikke ettevõtteid.

Kui näiteks linnavalitsused saavad majaanikelt ja teistelt kodanikelt sundkorras kinnisvara- ja teisi makse, siis on enesestmõistetavalt selge, et need kuuluvad üldkasulike korralduste ja ülesannete täitmiseks ja et neid ei või tarvitada elumajade ehitamiseks ja kaupluste ning töökodade asutamiseks. Need ülesanded peavad kuuluma kodanikele, nende vaba tegutsemise piirides.

Meie arvates on apteekrite nurin omavalitsuste tegevuse vastu õigustatud, kes avalikest maksudest saadud rahadega apteeke asutavad. Motiiv, millega omavalitsuste ärilist tegevust apteegikaubanduses tavaliselt püütakse õigustada, et nad kodanikele paremad ja odavamad tooted teevad ikattesaadavaks, langeb siin ära, sest on ju arstimate hinnad ja nende kvaliteet sundkorras ühtlustatud.

Samuti on arusaadav, et Tantu eraveoabinõude pidajad, nii autode kui ka laevade liiklemise alal,

on häiritud linnavalitsuse kavatsusist need liinid võtta enda kätte.

Linnavalitsustel oleks küll asjatu kadestada voorimehi ja autopidajaid, veel vähem aga ajalehemüüjaid ja eraaednikke, ning nendega astuda võistlusse.

Mis puutub aga riiklikesse kaubanduslikesse ja tööstuslikesse ettevõtteisse, siis maksab siin sama põhimõte mis omavalitsuslikegi ettevõtete juures.

Meil on olnud lahendada tähtis ülesanne riigi põlevkivitööstuse alal. See tööstus kutsuti elu riigi rahadega ja ta on oma ülesanded pioneeri osas täiel määral täitnud.

Kuid seda ei saa me ütelda riikliku metsatööstuse ettevõtete kohta. Sel alal on riik asutanud paralleel-ettevõtteid eraettevõtjaskonnale.

Ka ei saa me anda tunnustust riiklikule jahutööstusele, mis on asunud kodanikele jahvatama jahu, kasutades selleks isegi kaitseväge ametnikke.

Meie mõldrite pere on selleks küllalt arurikas ning võistlus jahaturul küllalt terav, et riigil ei peaks olema vajadust töösturina ja võistlejana vahele astuda.

Kõik, mis ülal öeldud, maksab ka teraviljakaubanduse kohta. Riigil ei olnud mingit põhjust asuda teravilja-kaupmehe ossa. Tarvis oli vaid põllumehele kindlustada hinnatase, mis oleks era-kaupmeeskonda kasutades olnud niisama hästi teostatav, ilma et riik ise oleks tarvitsenud kaupmehe osas esineda.

Motiivid, mis peaaegu kõigi riiklike ettevõtete olemasolu õigustamiseks ette tuuakse, on tavaliselt ühed ja samad: nii tulevat odavam!

Teiseks väidetakse muuseas veel, et meie tööstus, eriti suurtööstus, oma rõhvas enamikus kuuluvat muulasile ja vajavat ümberkorraldamist rahvustamise mõttes, nagu see olevat aset leidnud põllumajanduses.

Mis puutub riiklikesse ettevõtteisse ja nende ulatusse, siis ei taha ma hakata neid siinkohal üksikult loetelema, vaid meenutan ainult majandusministri ütlust, et riiklike ettevõtete käive moodustab meil tervelt 6½% meie rahvusmajanduslikust üldkäibest.

Võiakse ju olla arvamisel, et riiklike ettevõtete käive — 6½% — meie üldmajanduse käibes ei etenda mingit nimetamisväärtset osa, kuid minu arvates on see siiski küllalt tähtis ja oma ulatuselt vägagi suur.

Pealiskaudselt vaadelduna paistab, et riikliku majandamise osatähtsus meie rahvamajanduses pole kuigi suur. Tegelikult on see aga teisiti. On vaid tarvis lähemalt vaadelda meie pangan-

dust, mille finantseerimisel on terve rida ettevõtteid.

Vaadeldes Eesti Panga, Pikalaenu Panga ja teiste pankade aktsionäride portfelle leiame, et need pangad kuuluvad peaaegu täieliselt riigile.

Kui meil omal ajal Rahvasteliidu kaasabil viidi läbi rahareform ja meie keskpangast kõrvaldati poliitiline mõjutamine ning keeldi parteidele riigikogu kaudu osavõtmine panga juhtimisest, siis ilmnis peagi vigu, mida me poliitilises keerises olime teinud finantspoliitiliselt ja majanduslikult.

Kui nüüd tullakse ja öeldakse, et eramajandus ja -ettevõtlikkus ei suutvat enesele jalgu alla võtta ja et need omal ajal olevat riiklikele pankadele, kes neid olevat finantseerinud, suuri kahjusid tekitanud, siis lubatagu väita ja küsida, kas see oligi see õige eramajandus ja eramajanduslik algatus, mida riigile kuuluvate rahadega finantseeriti, või oli see pigem parteipoliitiline onupojalik majanduslik üritus.

Kuidas see tollal ka sündis ja oli, see pole praegusel korral selle küsimuse käsitlemisel enam tähtis, vaid tähtis on fakt, et riigile kuuluvad varandused (pangad, tööstused, metsad ja maa-alad) moodustavad praegusel hetkel hiiglakapitali, m's võrastele võimudele võib saada meelitavaks.

Oma lühikese eluaja jooksul oleme näinud oma kodumaa pinnal peremehi nii idast kui ka lõunast. Tahame loota, et see enam ei kordu, kuid kindlam on sääraseil hetkil siiski kodanikele kuuluv eravarandus kui riigile kuuluv riigivara.

Lõppeks jõuame küsimuse ette, mis siis oleks see, mis oleks lubatav riigile ja omavalitsustele majanduse alal tegutsedes ette võtta?

Vastus sellele oleks üsna lihtne: kõik see, mida ühiskonnale ei suuda anda eraettevõtja oma algatuse ja võimete ulatusega.

Siia kuuluvad üldise kultuurilise tendentsiga asutused, nagu seda on raamatukogud, muuseumid, koolid, teatrid jne.; ühine veevärk elamute ja tänavate varustamiseks, gaasi- ja elektriseadeldised; üldised vahendid ühenduse pidamiseks: telegraaf, telefon, post, raudteed, šosseed jne.; tervishoiuasutused: haiglad ja ravilad; avalikud pargid, öömajad, vanade kodud jne.

Põhjused, mis raudteede riigistamisele on olnud aluseks, on nii meil kui ka mujal peamiselt militaaristliku iseloomuga.

Kui nüüd oletada, et riigi ja omavalitsuste ülesanded majandusliku tegutsemise alal on sääraselt piiratud, nagu seda praegu loetelin, siis võiks tekkida küsimus, missugused oleksid siis

õigupoolest need ülesanded, mis vaba eramajanduse süsteemi juures riigivõimul majanduspoliitiliselt täita jääksid?

Kõigepealt olgu vastatud neile, kes vabamajandust eitavad seepärast, et mõtlevad selle all anarhhilist või kaootilist majandust.

Vabamajandus ei tähenda kaugeltki piiramatut ja korraldamatut üksik-isikute tegutsemise vabadust, vaid sellele peavad olema tõmmatud oma kindlad piirid ja seatud asjakohased reeglid.

Kui me, näiteks, kõneleme liiklemise vabadusest, siis ei tähenda see raasugi seda, nagu võiksime piiramatult ja omapead autoga kihutada ükskõik mis suunas.

Autoliiklemise korraldamine ei tähenda aga ka, et riigivõim autojuhi asemel rooli taha istuks.

Samuti mõistame me vaba majanduselu korraldamist. Riigivõim märgiks vaid majanduselule ära ta arengu suuna, looks vajalise õhikonna, kus kodaniku majanduslikud võimed võiksid areneda, kus energilisem ja osavam võiks jõuda edasi.

On saanud tõsiasjaks, et orjastatud rahvad pole loonud kunagi nimetamisväärseid väärtusi ega suutnud pidada sammu vabade rahvastega, ei majanduse ega kultuuri alal.

Kuigi plaanimajandus on kippunud saama nagu moeasjaks ja püüdnud lämmatada liberaalset vaadet majandusele, püsib viimane siiski kindlasti oma põhimõttele, sest keegi pole senini suutnud leiutada midagi paremat kui seda on liberalistlik kapitalism.

See liberalistlik kapitalism on loonud ka praeguse Suur-Briti maailmariigi. Ja niikaua kui selle põhimõtete järgi käiakse (ka teistes riikides ja sallitakse eraalgatust ning -ettevõtlikkust, jätkub sealgi soodus areng ja rahva jõukuse kasvamine.

Kui aga püütakse seda piirata ja takistada, võib juhtuda sama lugu mis oli juhtunud idas asuvas naaberriigis ja mõnes teiseski diktaatuuri- maas, kus plaanimajandus on osutanud õigupoolest plaani puudumist.

Juhiprintsiip, mis on merkantillismi ja nüüdisaegse plaanimajanduse aluseid, on liberalismi, s. t. ka kapitalistliku põhimõtte, vastandeid.

Kapitalism oma painduvuse ja kohanemisoskusega on end suutnud tihtipeale päästa raskest olukorrast. Ja see eraalgatuslik painduvus ongi saanud meie kapitalistlikule ühiskonnale nurgakiviaks.

Meil on küll juba vanimast ajast olnud maksvusel eraomanduse õigus, kuid seda õigust on meil revolutsiooniliste aegade keerises rikutud.

Sellest hoolimata on eraomanduse mõiste siiski seevõrd sügavasse imibunud meie rahva ihusse ja hingesse, et väga hästi osatakse teha vahet oma ja võõra varanduse vahel.

Isegi väikesed lapsed, saades mõne mängukanni, küsivad: „Kas see on minu? Kas päriselt minu?“ Siit näeme, kuivõrd sügaval inimese hinges pesitseb omandamisinstinkt, ja see ongi meie praeguse majanduselu õige nurgakivi, olgugi et seda nurgakivi on püütud lahti kangutada mõningate majanduslike voolude esindajate poolt, kes suhtuvad vaenuliselt ja mõnitavalt meie eramajandusele ja isiklikule algatusvõimele, eelistades sellele riiklikku ettevõtlikkust.

Neile härradele võiksime tagasihoidlikult ütelda, kasutades inglise majandusteadlase Ernest Benn'i sõnu: „Valimiskandidaat, kes ütleb teile, et riik võib toita, katta ja hankida korteri oma kodanikele, valetab!“

„Riik võib anda teile poliitilise vabaduse, õiguse rääkida ja mõelda, õiguse rahuks ja puutumatuseks, õiguse teadmiste omandamiseks, kui olete võimeline neid omandama, kuid riik ei või teile anda enam palju sellele lisaks. Kõik muu tuleb muretseda teil endil.“

Lõpetades oma ettekannet riigi- ja eramajanduse vahekordest lubage seda võtta kokku järgmiselt: valitsus valitsegu, kaupmees kaubelgu, tööstur tehku oma tööd, s. o. igaüks eraldi omaette ja kõik kooskõlastatult ühtekokku. See oleks tasakaalustatud riiklikke, poliitilisi ja majanduslikke põhialuseid, mis peaks meie riigikorda kandma.

Kaupade kindlustus sõjaohu vastu.

Pärast maailmasõda on saanud üldiseks nähtuseks, et jooksvasse lepinguisse ja lahtistesse poliisidesse võetakse üles ka kindlustus sõjaohu vastu.

Vähehaaval on aga selgunud, et merekindlustus

senistel tingimustel ettenägematute ohtude puhul osutub võimatuks, kuna ei suudeta väikeste preemiade juures katta suurt riisikot ilma erilisanduseta. Lennuasjanduse kiire areng näitab ilmsesti, et sadamais ja mujal asuvad suured

varamused on vaenulise tegevuse ajal kergesti kättesaadavad vaenlaste pommilennukele, mis-sugune asjaolu on mõjunud kaasa selleks, et merekindlustuse alal nii kindlustajate kui ka kindlustusvõtjate meeleolu langeb. Seepärast tõsteti juba mõne aasta eest üles küsimus, kas ei oleks otstarbekohane sõjaohu-riisikot merekindlustusest üldse eraldada. Rahvusvaheline Transport-kindlustuse Liit oma peakoosolekul Londonis septembrikuus 1934. a. asus seisukohale, et praegusel ajal sõjaohu-riisiko täieline eraldamine merekindlustusest pole läbiviidav. Sõjaohu kate olgu aga piiratud ajaga merereisi algusest kuni teatava arvu päevadeni pärast kaupade lossimist laevalt selle sihtsadamaks. Edasi peab kaaskindlustus sõjaohu vastu sündima vaid päevast-päeva kindlaksmääratava preemia vastu, kusjuures on maksev 48-tunniline ülesütlemise tähtaeg kaupadele, mis pole veel reisi alanud.

Londoni kindlustusturg.

Seda seisukohta levitati küll mitmesuguste maade ühinguile teadmiseks, kuid hoolimata teatavast edust, mis küsimuse lahendamises saavutati Rahvusvahelise Transport-kindlustuse Liidu peakoosolekul Londonis, ei suudetud selles küsimuses, arvestades kohalike olude erinevust, ometi jõuda täiesti üksmeelsele otsusele. Itaalia-Abessiinia konflikti tekkimine tõi aga seisukorras esile järsu muutuse. 25. septembril 1935. a. teatati, et inglise merekindlustusseltsid ja Lloyd's Underwriters on koostanud segakomisjoni, et kindlaks määrata kindlustuspreemiaid jooksvais lepinguis ja lahtistes poliisides sõjaohu, streigi, rahutuste ja segaduste puhul. Need komisjoni poolt kindlaksmääratud preemiad väikeste muudatustega on veel praegu maksvusel.

Preemiate kindlaksmääramisel väljuti oletusest, et reisimine läbi Vahemere ja Punase mere on seotud suure ohuga, kusjuures riisiko kulla ja hõbeda veos on väiksem kui kaupade veos. Vastavalt määrati ka preemia kaupadelt 5 s. %, kullalt ja hõbedalt seevastu aga 2 s. 6 d. $\frac{1}{2}$ %, ja seda kõikidelt sõitudel Vahemerest ja Vahemerre, samuti Punasesse merre või sõidul läbi selle mere. Kõikidel teistel sõitudel kõigub preemia selle ülemmäära ja 3 s. % vahel, näiteks sõitudel Inglismaalt Eestisse, ühes arvatud edasisõidud (põhjapoolsed sadamad). 1. jaan. on preemia kõige ohtlikumatel sõitudel 5 s. %-dilt 3 s. 4 d. %-ni vähendatud, kuna preemia kullalt ja hõbedalt on endiselt 2 s. 6 d. See kõneleb selle poolt, et pinge Londoni turul on vähenenud. Merekindlustuse ettevõtted on moodustanud nüüd teatavad reservid ka sõjaohu vastu kindlusta-

miseks ja võivad seepärast osa kasust kindlustusvõtjatega jagada.

Reederid võtavad väga tihti prahilepinguisse sisse klausli, mis annab prahtijaile väga suure vabaduse laeva kursimuutuste, viivituste ja kauba lossimise puhul mitte-sihtsadamaks. Vastavalt sellele on merekindlustuse seltsid ette näinud ka sõjaohu ja sanktsioonide klausli, mille järgi nad võtavad enda peale kahjude katmise, mis võiksid tekkida sellest, et prahtijad seda ülaltähendatud vabadust kasutavad, eeldades siiski, et tasumisele tulevad kokkulepitud lisapreemiad; seejuures aga ei kanta vastutust kaupade ülesladumise, viivituste, rikete ja samuti ka merereisi ärajäämise või takistamise eest, kuivõrd see on tingitud ülalmainitud prahtija otustamisvabadusest. Londoni turu preemiad ei ole maksvad Itaalia laevade või reiside kohta, mis on seotud kauba laadimise, tagasikutse või lossimisega Itaalia sadamais, või kui kaup kuulub selle riigi valitsuse all olevaisse maadesse. Turg võib aga nendel puhkudel riisiko-katte preemiad vabal kokkuleppel kindlaks määrata. Londoni turu korraldused puutuvad peamiselt kaupade kindlustusse, kuna laevade sõjaohu vastu kindlustamise küsimus on reederite ja nende liitude asi.

Ameerika merekindlustus.

Ameerika merekindlustuse seltsid loobusid võtmast möödunud aasta augustis, mõni nädal enne inglasi, jooksvaisse lepinguisse ja lahtistesse poliisidesse sõjaohu riisikot. Sõjaohu vastu kindlustamine on sellest ajast peale sündinud päevast-päeva kindlaksmääratavate preemiate alusel ja oktoobri alul avaldati uued preemiaastmed. Need preemiad erinevad inglise omadest selle poolest, et nad on nähtud ette kindlustamiseks kas „ainult merereisil“ või „kaupade edasitoimetamisel ladust laduni“ või „streigi, rahutuste ja segaduste“ puhul. Veel seisab nende preemiate erinevus selles, et reisidel Itaaliast või Itaaliale kuuluvatele maa-aladele (näit. $\frac{1}{2}$ % ainult merereisi kindlustus) on preemiad kindlaks määratud, kuna Inglismaal see on jäetud üksikute merekindlustusseltside määrata. Ameerika preemiad ei maksa laevade kohta, mis kannavad itaalia lippu. Nendel juhtudel määratakse vajaduse korral erilised preemiad, mis on tunduvalt kõrgemad.

Novembri lõpul Ameerika merekindlustus-instituut on ilmutanud kaks erilist kindlustuspoliisi sõjaohu vastu kindlustamiseks — n.-n. „Contract War Risks Endorsement“ ja üks eriline „Italian Contract War Risks Endorsement“. Kaks esimest poliisi katavad sõjasaagi (priisi) kahjud,

kuna „itaalia poliis“ katab seevastu vaid harilikud kahjud. Edasi Ameerika merekindlustusseltsid võtsid aasta lõpul tarvitusele veel kaks erilist pikendus-poliisi ja ühe „kulude“-poliisi, mis samuti (nagu sellesarnased Inglise poliisid) on ette nähtud laeva kursi ja reisisihi muutmiste puhkudeks sõjaolude või sanktsioonide jne. tagajärjel.

Kokkulepped Skandinaavias.

Neljas Skandinaavia riigis loodi möödunud sügisel üldine organisatsioon (pool) sõjaohu vastu kindlustamiseks, — „Nordische Pool“ Göteborgis; pealeselle on igas riigis veel oma allorganisatsioon. Sellest järgneb, et Skandinaavia turul on suurema Euroopa sõja puhul, kui vastastikuse kindlustuse sidemed on katkenud, võimalus oma riigi piirides sõja-riisikot katta.

Norra reederid on läinud veelgi kaugemale, luues Norske Krigsforsikring for Skibe-gensidig Forening (Norra vastastikune laevakindlustus sõjaohu vastu). Seda kindlustusorganisatsiooni toetavad peaaegu kõik Norra reederid ja see organisatsioon kindlustab 3.200.000—3.300.000 tonni, ümarguselt 900 miljoni krooni väärtuses. See kindlustus ulatub ka kõikidele kahjudele, mis on tekkinud sõjast või sellega seotud valitsuse korraldustest.

Seisukord Kesk-Euroopas.

Rahvusvahelise Transport-kindlustusorganisatsioonide Liidu erikomisjon astus kokku möödunud sügisel Brüsselis ja seadis üles mitmed merekindlustuse põhireeglid, mis üldiselt on kooskõlastatud Londoni otsustega. Erinevus sei-

sab vaid selles, et siin ei peetud otstarbekohaseks merekindlustuspoliisidesse sisse võtta sõjaohu. Need ettepanekud leidsid — olenevalt teatavaist kohalikest tingimustest — enamuses maa-dest tarvituselevõtmist. Nii lähtusid Lõuna-Euroopa riigid sellelt seisukohalt, et nende juures sõjaohust tunduv osa langeb kindla maa riisikole, mispärast Šveitsi, Tšehhoslovakkia, Austria ja Ungari merekindlustusseltsid leppisid kokku nende olukordadele vastava sõjaohu klausli kohta. 1. detsembril 1935 loodi Austrias ühtlaste preemiatega organisatsioon, kuhu kuuluvad peaaegu kõik kindlustusseltsid.

Šveitsi merekindlustusseltsid aga töötasid välja väga praktilise tariifi, eraldades esijoones kindlustuse alt välja konfiskeerimise. Teised suured kindlustusturud, nagu Saksamaa ja Prantsusmaa, on samuti ette näinud sõjaohu vähem või rohkem Inglise turu mustri järgi.

Itaalia riigi garantiid.

Märkida oleks veel, et Itaalias merekindlustusseltsid moodustasid pool'i, kes võtab vastu kindlustusi sõjaohu vastu kuni 7.000.000 liiri ulatuses. Lisavastutuse üle nimetatud summa võtab enda peale Itaalia riik. Hariliku mere-sõidu kindlustuse kohta on valitsus annud eeskirju, et kõik Itaalias registreeritud kindlustusseltsid, üksikõik, kas nad ajavad merekindlustuse äri või mitte, kindlustuse ja edasikindlustuse võimaluste lõppedes peavad võtma osa merekindlustuse toimingust. Istituto Nazionale, riiklik elukindlustuse amet, katab siis puuduva osa, mis vabal turul katet ei leia.

Asutati Eesti-Läti kaubandussuhete korraldamise koondus.

11. märtsil peeti Kaubandus-tööstuskojas tööstuse esindajate koosolek ja asutati Eesti-Läti kaubandussuhete korraldamise koondus. Koonduse ülesandeks on:

1. Ühendada eesti ettevõtteid, kel on huvi Lätis turustada oma saadusi või sealt tuua kaupu Eestisse.

2. Koostada punkt ühe all mõeldud eksport- ja importkaupade nimestikke.

3. Registreerida võimaluse järgi kõik tehingud, mis ekspordialal koonduse liikmete poolt teostatud, kui ka need, mis on veel kavatsusel teostada.

4. Kaasa aidata kaubabilansi tasakaalustamiseks ja sellega kindlustada oma liikmeile õigeajalist arvetetasumist ametliku clearingi kaudu, püüdes Läti kaupu antud soodustuste ja muude abinõudega importeerida Eestisse võimalikult suuremal määral. Selleks kutsutakse perioodiliselt kokku koonduse nõupidamiseks asjasthvitatud Eesti importöörid, kellega üksikult koonduse büroo peab alatist kontakti.

5. Kuna Eesti saaduste väljaveo ulatus Lätti on sõltuv kõigepealt sellest, kuipalju suudetakse Eestisse importeerida Läti kaupu, ja kuna esialgu semine ulatus olukorra sunnil on olnud pii-

raud, siis on asutatava koonduse üheks tähtsaks ülesandeks määrata omavaheline kokkulepe, mille järgi igale tööstusharule või ettevõttele määratakse protsentuaalne osavõtt (kvoote) ekspordist Latti, nimelt Läti impordist laekuvate summade saamise mõttes.

6. Punkt 5 tähendatud küsimuste otsustamiseks ja realiseerimiseks luuakse ühendus Eesti Panga ja majandusministeeriumi esindajatega.

7. Kaitsta kõikjal liikmete huve ja hankida vajalisi andmeid Eesti-Läti kaubanduslike tehingute kohta.

8. Sobitada era-clearinguid tingimusel, et need realiseeritaks labi ametliku clearing-arve.

Koondusest osavõtjad valivad endi keskelt esimehe ja talle kaks alatist asetaitjat; esimehe äraolekul täidab tema kohustusi üks abidest. Koon-

duse asjaajamine toimub Kaubandus-tööstuskoja ametnike, kiijavahetusega seotud toimingud — koja kantselei poolt. Kulud, mis Kaubandus-tööstuskojal tekivad koonduse asjaajamisel, tasutakse koonduse liikmete poolt proportsionaalselt aasta jooksul aset leidnud ja Eesti Panga kaudu clearingul alusel tehtud tehingute väärusele.

Koonduse esimeheks valiti dir. J. Kukkk, abideks dir. N. Essen ja dir. H. Peetri-mägi.

Koonduse büroo asub Kaubandus-tööstuskoja juures; büroo juhatajaks on koja nõunik K. Mauritz.

Büroo registreerib kõike, mis on kuidagi seoses kaubavahetusega Eesti ja Läti vahel, ja seal on ka alatine keskus vajalise informatsiooni saamiseks.

Riigikohtu otsuseid liikuvate veokaupluste põhi-ärimaksu asjus.

Riigikohus arutas 1936. aasta jaanuarikuu 31. päeval Tallinnas oma administratiiv-osakonna avalikul kohtuistungil Marie Dreimann'i kaebust maksupeakomitee otsuse peale 28. okt. 1935. a. 1935. a. põhiärimaksu asjas.

28. oktoobril 1935. a. maksupeakomitee, arutades Marie Dreimanni kaebust Viljandi maksuinspektori otsuse peale 19. augustist 1935. a. 1935. a. põhiärimaksu ja trahvi asjas ja tähele pannes: 1) et asjatoimetuse andmetega on küllaldaselt tehtud kindlaks, et kaebaja müüs 3. juunil 1935. a. Viljandi linnas auto nr. A-1507 pealt äripidajatele-jällemüüjatele kootud esemeid, pesu ja pudu-mockkaupa ilma vastavat II järgu kaub. äritunnistust lunastamata, mispärast maksuinspektori otsus põhiärimaksu nõudmise ja trahvi määramise kohta tuleb lugeda põhjendatuks; 2) et ei ole kaaluva tähtsusega asjaolu, et müüdüd kaup olevat kaebaja poolt võetud kaasa proovikaubana, sest är-maksuseaduses pole nähtud ette ka proovikauba müümist vastava äritunnistuseta, seepärast ei ole vajadust ka ülesantud tunnistajaid üle kuulata; 3) et trahvist vabastamiseks puudub seaduslik alus. Trahvimiseks kõrgemal määral andis aluse asjaolu, et maksuametnike H. Balzari ja O. Vaga poolt ettevõtetud äritunnistuse nõudmisel kaebaja M. Dreimann põgenes autol Viljandist ära ja tema ning autojuhi isikud tehti kindlaks Viljandi maksuameti korraldusel alles Suure-Jaani alevi rajooni konstaabli poolt läbisõidul Suure-Jaani alevist. See põhjendus on

küll õige, kuid maksupeakomitee leiab, et kuna seaduserikkumine kaebaja poolt on esmakordne ja kuna trahv 200 kr. osutub liiga raskeks karistuseks, sest peale põhiärimaksu tuleb kaebajal tasuda ka veel 70 kr. maavalitsuste teedekapitali heaks, tuleb trahv käesoleval korral vähendada, — otsustas: trahv vähendada 100 kr. peale, muus osas jätta kaebus tagajärjeta.

Riigikohtule antud kaebuses palub Marie Dreimann ühistada eeltoodud maksupeakomitee otsuse järgmistel põhjustel:

Ärimaksuseaduse § 453 p. 35 (47) järgi ei käivat ärimaksu alla oma produktsiooni toodete jaekauplus vahetult oma tööstusasutusest, ilma et selle juures kaupade välisesel viisil müügiiks eraldi magasinini või poodi peetaks. Selle paragraafi mõiste järgi võivad tööstusasutusest oma tooteid edasimüüjatele müüa ilma vastava äritunnistuseta ja isegi võivad neid tooteid müüa väikesel viisil, kui pidada silmas sama paragraafi lõppu, milles on keeldud väikesel viisil müüki eraldi magasinis või poes. Sellest järgnevat, et suurel viisil — edasimüügiiks — võib oma tooteid müüa isegi teisest kohast, mis on eraldi tööstuskohast. Viimane väide olevat küll vastolus ärimaksuseaduse § 466-ga, kus nõutakse lahusmüügil, s. o. kaubandusasutuses, vastavat äritunnistust. Maksuasutused tõlgitsevat kaubandusasutusteks ka veoriistad, nagu autod, võttes aluseks ärimaksuseaduse § 463. Viimane pa-

ragraaf käivat küll nende kaubitsejate kohta, kes ei müü oma tooteid, kuid tema arvates tulevat autost oma toodete müüki suurel arvul, s. o. edasimüüki, lugeda müügiks vahetult oma tööstusasutusest. Küsimus seisvat siin ainult tõlgitsemises. Kui vastava äritunnistusega on lubatud tööstusel vastu võtta tellimusi ja neid täita, siis olevat ju ükskõik, kust kohast tööstus neid saadab ja kätte toimetab. Autost kauba andmine ainult kergendavat tööstusele tellimuste täitmist. Tema arvates tulevat oma toodete müüki autost lugeda müügiks vahetult oma tööstusasutusest ja see ei käivat ärimaksu alla. Käesolevas asjas tutvustanud tema edasimüüjaid oma tööstuse toodetega. Olnud kaasas proovid. Kui saanud väiksema tellimuse, siis rahuldanud tellijat kaasolevatest proovidest. Selle asjaolu selgitami-

seks palunud ta üle kuulata tunnistajaid, kuid peakomitee jätnud ta palve rahuldamata.

Käesolevat asja arutanud ja prokuröri arvamise kuulanud, riigikohus leiab, et Marie Dreimanni kaebus tuleb jätta tagajärjeta, sest algtoimetuses olevail andmeil on kaebaja 8. juunil 1935. a. Viljandi linnas auto nr. A-1507 pealt müünud jällemüüjale kootud esemeid, pesu ja pudu-moekaupa vastava äritunnistuse lunastamiseta, aga ei ole piirdunud ainult oma tööstuse toodete tutvustamisega ja tellimuste vastuvõtmisega, mispärast kaebajalt on õigupoolest põhiärimaksu tasumist nõutud ja kaebajale vastav trahv määratud.

Ettetoodud põhjendustel adm. k. k. § 21 ja 22 p. 1 põhjal riigikohus otsustas Marie Dreimanni kaebuse jätta tagajärjeta.

Gaasikütte vajadusest majapidamises.

Kiire elutempo ja kõikjal domineerivad odavuse ja kokkuhoidu nõuded tingivad tungivat vajadust ümber korraldada meie majapidamist — ja esiõones meie köögi asjaajamist.

Ratsionaalsus, ökonoomsus, praktilisus — eks ole need mõisted, mida tänapäeval kultuursem osa inimsoost on püüdnud rakendada kogu oma elamistarvete teenistusse, püüdes nende varal jõuda lihtsamatele töömoodidele, saavutada kergemaid elamisvõimalusi ja teostada kokkuhoidu ka oma väiksemategi tarvete rahuldamisel.

Kus aga need kõrgelt hinnatud mõisted seni kõige vähem kasutamist või tähelepanugi on leidnud, see on meie majapidamine ühes köögikorraldusega. Mõtelgem natukenegi vanaaegse puupliidilise köögi asjaajamist, mõtelgem tollele „tuletegemise“—vaevale, mõtelgem suitsule, tahmale, nõudeküürimisele, tuhakoristamisele — ons veel tarvis mõjuvat tõendajat sellele, kuivõrd mahajäänud ja ajast-arust iganenud on meie majapidamiskultuur, — õigem too puupliidiline köögisüsteem; kui palju üleliigset energiat, samuti mõttetult kulutatud aega ja raha nõuab igapäevane toimetused ja töö — köögis. Kas ei kohusta see veel kindlamalt järele kaaluma, mis-sugusel teel ja milliste abinõudega võiksime oma köögitalituste taset kõrgemale tõsta ja oma majapidamist muuta ratsionaalsemaks ja lihtsamaks?

Sellaseks üldiselt tunnustatud teguriks kõikjal kultuurmaades on gaas.

Gaasikütte nii köögis kui ka vannitoas on tänapäeva elukorralduste juures kujunenud asenda-

matuks ja seda peamiselt tema eeskujulis'e ja ületamatuteomaduste tõttu.

Kõigepealt gaas oma kõrge kütteväärtusega pakub ületamatu kiiruse nii toitude kui ka sooja vee valmistamisel. Nii näiteks ühe liitri teevee keemaajamine gaasipliidil nõuab aega kõigest 5 minutit, terve vannitäie vee, umbes 150—180 ltr., soojendamise 35—40° C vaid 15—20 min.

Teiseks: eeskujulik puhtus kõigi gaasiaparatuuride käsitamisel võimaldab täielise puhtuse nii söögi valmistamisel kui ka ümbruse ruumi korraspidamisel.

Mis aga gaasi kasutamisel on eriliseks plussiks, on tema leegi lihtne ja täieline reguleerimise võimalus. Toiduvalmistamisel pole vaja ühtki liitrit gaasi torustikust rohkem välja voolata lasta kui just keemisprotsessiks vaja läheb. See võimalus — leeki sääraselt reguleerida — loob kütteaine kokkuhoidu, loob ökonoomsuse, millist puude või petrooleumiga saavutada pole iial võimalik. Pealeselle võimaldab gaas praadimiseks ja küpsetamiseks täpse ja ühesuguse leegisuuruse kujundamise ja seega ka püsivalt ühesuguse temperatuuri kogu valmistusprotseduuri kestes, mis aga puudega kütava pliidi või praeahju juures puude ärapõlemise ja uute halgude juurelisaamise tõttu pole ettekujutatav. Kõrbemised, ülekeemised või puudulik küpsemine on gaasiköögile tundmatud.

Majanduslikust seisukohast seisab gaasi tarvituse levik ta odavuses. Viimastel aastatel annab eriti teravalt tunda meil tavalise kütteaine, s. o. puude, kõrge hinnatase ja pole põhjendu-

seta kõnelda kütteainekriisist. Gaas ka selles suhtes pakuks nii keetmiseks kui küpsetamiseks kõigile oma avitaja käe. Gaasi kasutamise kulukus, mis suurel määral oleneb tarvitajast, silmas pidades tema oskusi ja asjatundlikkust, on eriti minimaalne just keetmisel. Nii mäiteks vajab 3—4 liitri toidu, oletame supi, keemas hoidmine, sellekohaselt väljareguleeritud leegil, 1—1,5 senti tunni kohta. Saavutada sellast tulemust puudega on võimatu, esiteks puhthinnalistel kal-

kulatsioonidel ja teiseks puudega kütava pliidi ehituselt ja kasukraadilt, kus vaid kümnendliku osa kogu kütte jõust pärib keedunõu, kuna $\frac{9}{10}$ rändab mööda pliidi lõõre korstnasse.

Need lühidalt loeteldud omadused on gaasi kannud inimese kõige vajalisemate elamistarvete nimekirja. Ökonoomsus, ratsionaalsus ja praktilisus on gaasi tarvituse juures esildatud ülimal määral.

A. Heinsaar.

Äride register

märtsikuu esimesel poolel.

Registreeritud firmad:

1. Narva jahuveski V. Akhvlediani ja Ko., Tallinna mnt. 4, Narva, usaldusühing, täisosanik Viktori Akhvlediani, osakapital Kr. 19.000.—. Prokurist Boris Linde.
2. H. Anderson, Suislepa as., segakauplus, äripidaja Hans Anderson.
3. Emilie Annuk Jaama 1, Türi, toiduainete-kauplus.
4. H. Bach, Peetriplats 6, Narva, rohu- ja värvikauplus, äripidaja Hilda Bach.
5. Raimond David, Saulepi v., auru-jahuveski.
6. H. Ermann, Katusepapi 38, Tallinn, lihakauplus, äripidaja Helene Ermann.
7. Aino Estal, Sooniste v., Soosalu k., talurahvatarvete-kauplus.
8. Marie Fritsch, Sindi, Ringi 1, toiduainete-kauplus.
9. Aleksander Grishakov, Kastre-Võnnu v., Piirisaare, liha- ja leivakauplus.
10. Josep Haavakats, Kastre-Võnnu v., Järveselja, segakauplus.
11. Elmar Hanson, Kilingi v., Sigaste jaama juures, segakauplus.
12. Voldemar Hauk, Pühajärve v., Pühajärve as., saeveski.
13. Vold. Hein, Kaupmehe 5—7, Tallinn, rätsepatöökoda, äripidaja Vold. Hein.
14. Kristjan Hendrikson, Võru 128, Tartu, toiduainete- ja piimakauplus.
15. Jaan Hints, Öne 21, Tartu, toiduainete- ja piimakauplus.
16. Jakob Holter, Turupood 29, Pärnu, jalanõude-kauplus.
17. Annamõisa erapiimatalitus A. Hummel, Vana-Põltsamaa v., Annamõisa as., võivalmistamine, äripidaja August Hummel.
18. Alide Ikmelt, Riisipere v., Hürjaste k., lihakauplus.
19. Prokofi Ivanov, Senno v., Irboska jaama juures, segakauplus; äripidaja alaealisuse tõttu loomulikult eestkostjaks isa Harlampi Ivanov.
20. Joosep Ivanthal, Kuperjanovi 61, Tartu, küttepuude müük.
21. K. Jaakson, Tuhalaane v., jahuveski, äripidaja Karl Jaakson.
22. Keemiatööstus „Olea“ Ing. E. Jakobsons ja Ko., Soo 29, Tallinn, tekstiiltööstuse park- ja apretuurainete valmistamine, täisühing, täisosanikud Elja Jakobsons ja Jaseps Kusmanis, osakapital Kr. 1.000.—.
23. Nikolai Jermihov, Taga 3, Petseri, puutööstus.
24. Adelaide Kimmel, Pärna 13, Tartu, toiduainete- ja piimakauplus.
25. August Kimmel, Aleksandri 116, Tartu, toiduainete- ja piimakauplus.
26. Mories Klugmann, hotell „Bristol“, Tallinn, agentuurkontor.
27. Aleksander Kvell, Põhja 7, Pärnu, toiduainete-kauplus.
28. J. Laager, Koigi v., Koigi as., segakauplus, äripidaja Johannes Laager.
29. Sophie Lange, Narva 5, Tartu, vanaraua- ja vanaklaasikauplus.
30. E. Leesmann, Fortuna 14, Tartu, jahu- ja koloniaalkauplus, äripidaja Elfriede Leesmann.
31. Gustav Leo, Orava v., Püsa, jahuveski.
32. Aleksander Lindeberg, Torma v., Kõnnu as., metsatööstus.
33. Anton Lossmann, Tori v., segakauplus.
34. Richard Luht, Torma metskond, metsatööstus.
35. O. Luik, Kuperjanovi 68, Tartu, möbleeritud toad, äripidaja Oskar Luik.
36. Jenny Luisk, Orava v., Tamme k., segakauplus ühes õllemüügiga.
37. L. Lukas, Joalä 17, Narva, kübarakauplus, äripidaja Lisette Lukas.
38. Johannes Lukin, Vahastu v., Väätša metskond, metsatööstus.
39. Kristjan Lusik, Vee v., Söörike as., toiduainete-kauplus.
40. Mihkel Lõhmus, Kioma v., jahuveski.
41. Alide Malberg, Vao v., Väike-Maarja, tee-maja.
42. Harald Malleus, Kodijärve v., Kammeri as., segakauplus.
43. Aleksander Martinson, Elisabeti 39, Pärnu, toiduainete-kauplus.
44. Restoran „Must Kass“ Bernhard Masing, Merepuiestee 10, Tallinn.
45. Linda Maurer, Leebiku v., talurahvatarvete-kauplus.
46. H. Melk, Vastseliina v., Tellaste k., jahuveski, äripidaja Hermann Melk.
47. Ed. Meresmaa, Märjamaa v., Lümandu k., talurahvatarvete-kauplus, äripidaja Eduard Meresmaa.

48. Feodor Miin, Meremäe v., Maslova k., vesiveski (jahuveski ja laastulöömise masin).
49. J. Mitt, Tallinna mnt. 14, Pärnu, pruugitud asjade kauplus, äripidaja Jakob Mitt.
50. Oskar Molok, Veriora raudteejaam, pagari-tööstus.
51. Mihkel Multram, Massu v., Kuke k., jahu-veski.
52. J. Mägi, Rapla al., pagariäri, äripidaja Julianna Mägi.
53. Pauline Noodi, Hõimu 24, Nõmme, toiduainete-kauplus.
54. Antonina Novoseltsev, Turuplats 9, Petseri, pagari- ja kondiitriäri.
55. Restoraaui „Nõmme“ F. Nummert, Suur-Pärnu mnt. 129, Nõmme, restoraaui, äripidaja Friedrich Nummert.
56. Ida Nurm, Raua 2, Tartu, toiduainete- ja piima-kauplus.
57. Robert Nõu, Sootaga v., Övi k., metsatööstus.
58. Linda Oja, Erastvere v., Kanepi, talurahvatar-vekekauplus.
59. Matilde Oja, Kesk 6, Elva, pagariäri.
60. Mütsikauplus M. Older, Pikk 10, Tapa, äri-pidaja Marie Older.
61. Oskar Oljum, Suur-Pärnu mnt. 250, Nõmme, lihakauplus.
62. Johannes Onton, Tartu 1, Jõhvi, toiduainete-kauplus.
63. Makaroni- ja nuudlivabrik „Irene“ R. Ostrovski, Paldiski mnt. 46, äripidaja Raissa Ostrovski.
64. Klara Palo, Vaksali 22, Petseri, segakauplus.
65. V. Part, Joala 5, Narva, kübaraäri, äripidaja Veera Part.
66. Anna Parv, Plastilise kunstmassi ja nukutöös-tus „Valbor“, Kastani 54, Tartu.
67. Ekaterina Petermann, Vingi 15, Pärnu, toidu-ainetekauplus.
68. Ed. Pikkand, Gildi 3, Tartu, peenmehaanika-töökoda, äripidaja Eduard Pikkand.
69. Gustav Pruhl, Vihula v., Viljandi k., sega-kauplus.
70. Isak Pukka, Võhmata v., Liutsalu k., kartuli-jahutööstus.
71. E. Päärson, Lehtse v., Aegviidu, lihakauplus, äripidaja Eduard Päärson.
72. Milly Rebane, Pikk 44—1, Tallinn, kudumis-tööstus.
73. S. Rosenfeld, Vana-Viru 5, Tallinn, nõori-ladu, äripidaja Salomon Rosenfeld.
74. E. Saveljeva, Uus 1, Tallinn, juuksetööstus, äripidaja Elisabete Saveljeva.
75. Julius Scheer, Jüri 18, Võru, valmisriiete- ja mütsiäri.
76. R. Tief, Luteri 27, Tallinn, toiduainetekauplus, äripidaja Richard Tief.
77. Pesuõblemistööstus A. Tomson, Narva mnt. 38—2, Tallinn, äripidaja Aleksander Tomson.
78. H. Univer, Ao 6, Tallinn, riidekudumisetööstus, äripidaja Heino Univer.
79. T. Weide, Rataskaevu 6, Tallinn, kudumise-tööstus, äripidaja Tõnu Weide.
80. A. Viire, Maakri 6, Tallinn, pudukauplus, äri-pidaja Alide Viire.
81. Ida Väärssi, Aleksandri 15, Tartu, valmiskleidi-, pesu- ja puduäri.
82. Rudolf Oebius, Uue-Põltsamaa v., metsa-tööstus.
83. „Vene Raamat“ S. Zarkevits, Harju 39, Tallinn, raamatukauplus, äripidaja Sergei Zar-kevits.

Registreeritud muudatused:

- Julius Aprillis peab kosmeetika- ja värvikaup-lust endise värv- ja pudu- ja paberikaupluse ase-mel Väike-Pärnu mnt. 23, Tallinn (varem Suur-Pärnu mnt. 1), firma all „J. Aprillis“.
- Kaubanduskontor „Universal“ I. Baskin, Tallin-nas asuva kaubanduskontori asukohaks Suur-Karja 4—9 (varem Müürivahe 24).
- Aleksander Binnerdorf jätkab äritegevust, ava-des pudukaupluse Rooda 1, Tallinnas.
- Richard Brett avanud teise riidekaupluse Söögi-turg 3, Tartus; peab edasi samasugust kauplust Suurturg 7, Tartus.
- Johan Clausen peab Volta 3, Tallinnas, kon-servcerimisainete valmistamise tööstust.
- Eesti Kiviõli aktsiaühisus, Jaani 6, Tal-linn, juhatuse liikmeks valiti Carl Jacobson, kes koos Carl Walther'iga prokuristi kohalt lahkunud; prokuura antud Nikolai Kruse'le.
- A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduse Uhing „Ephag“, Harju 41, Tallinn, antud pro-kuura Werner Koop'ile ja Mary Förster'ile.
- K.-m. „Tempo“ Hanno Eitelberg asub Harju 24, Tallinnas (enne Vana-Viru 5).
- Reinhold Freimanni, Kaevu 11, Pärnu, toidu-ainetekauplus, uueks ees- ja perekonnanimeks on „Rein Männiku“ ning ühes sellega firmaks „Rein Männiku“.
- Sohvie Heinrichsen jätkab äritegevust, avades pudukaupluse Paldiski mnt. 15, Tallinnas, firma all „S. Heinrichsen“.
- Aktsiaselts Tallinna Paberivabrik E. J. Johan-son, Maakri 27, Tallinn, Mooses Bialk'ule antud üldvolitus kustunud.
- Johan Järs on lõpetanud jalaõudekaupluse Paides, Turuplats 12, peab edasi naha- ja saapa-kauplust Viljandis, Tartu 9; prokuristi, Oskar Hommik'u, volitus on kustunud.
- Jüri Kasemets lõpetanud naha-, kingseparat-ve- ja jalaõudekaupluse Telliskivi 26, Tal-linn; peab edasi praak- ja pruugitud jalaõude kauplust Laadaplatsil 181, Tallinnas.
- A.-s. Vennad Kimberg, Nunne 16, Tallinn, lahkunud juhatuse liikme Marie Kimberg'i ase-mele valitud Evald Kimberg, kes prokuristi ko-halt lahkunud.
- August Kongats lõpetanud nahalao Müürivahe 31, Tallinnas; Kuressaare Kubermangu tänava ümbrenimetamisega Tallinna tänavaks on naha-kaupluse asukohaks Tallinna 2, Kuressaare, ja liha- ja vorstikaupluse asukohaks Tallinna 4, Kuressaare; peab endiselt edasi liha- ja vorsti-kauplust Lossi 1, Kuressaare, ja nahatööstust Kaarma-Suur vallas, Kellamäe as.
- Peeter Kukk lõpetanud toiduainetekaupluse pidamise Tartu 34, Viljandis; peab vanakraami-kauplust Kauba 12, Viljandis, firma all „P. Kukk“.
- Väino Kuuttanen'i siidnõori- ja topsutööstus asub Rataskaevu 9—5, Tallinnas (enne Endla 5/7).
- Robert Käsper jätkab äritegevust, avades Hai-gemaja 2, Narvas, toiduainete- ja piimakaupluse firma all „R. Käsper“.
- Alfred Laasti uueks eesnimeliseks „Albert“, mil-

- lest olenevalt jääb firmaks „Albert Laast“; Saksi vallas, Lokuta k., jahuveski pidamise lõpetanud, samas peab edasi saeveskit; Saksi vallas, Vahakulnu k., avanud uue jahuveski.
20. Juuli Leilop'i, Kilingi-Nõmme, Pärnu 34, talurahvatarvetekauplus, perekonnanimeks „Ahtmann“ ning ühes sellega firmaks „Juuli Ahtmann“.
21. Jaak Lemming lõpetanud saapakaupluse pidamise Joala 13. Narvas; peab samas edasi saapatoöstust.
22. Johan Lõmps avanud veoäri Karksi-Nuias; samas peab edasi segakauplust firma all „J. Lõmps“.
23. Albert Lõoke jätkab äritunnistusega tegevust Filosoofi 25, Tartus, asuvas sepatööstuses, firma all „A. Lõoke“.
24. Jüri Maande jätkab äritegevust, avades Palivere vallas, Kõnnu külas, saeveski.
25. Mihkel Meos jätkab äritegevust äritunnistusega, avades rätsepatööstuse Gustav-Adolfi 44—1, Tartus.
26. Kristjan Mängli jätkab äritegevust, avades Meremäe vallas, Lepa külas, jahuveski.
27. Johannes Möllmann jätkab äritegevust, avades Pikk 45, Tallinnas, metallitööstuse firma all „Metallitööstus Möllmann“.
28. Nikolai Neimann jätkab äritegevust, avades liha- ja koloniaalkaupluse Senno vallas, Irboska jaama juures.
29. Peeter Pagin'i vanarauakauplus asub Suur-Tartu mnt. 2, Tallinn (enne Suur-Tartu mnt. 8).
30. Emma Paris jätkab äritegevust, avades Vanasadama 9—1, Tallinnas, plekitööstuse.
31. Amalie Park jätkab äritegevust, avades juukse-tööstuse Suur-Tartu mnt. 34, Tallinn.
32. Nikolai Pärn jätkab äritegevust, avades Rapla alevikus toiduainete- ja õllekaupluse.
33. Jaan Põld jätkab äritegevust Palivere vallas, Kõnnu külas, liha ja elusloomade ülesostu ja müügi alal.
34. Johanna Remmers lõpetanud kübaraäri Tatari 22, Tallinnas; avanud moeäri Kopli 2-a, Tallinnas, firma all „Moeäri Ina J. Remmers“.
35. Anna Riibak'i, Müürivahe 17—3, Tallinn, nais-terahva üliirietetöökoda, perekonnanimeks on „Hirschson“ (Machtus-Hirson) ning ühes sellega on firmaks „Moeateljee ANJA A. Hirschson“.
36. Josif Rubinovitsch lõpetanud metsamaterjalide ülesostmise äri Karja 21, Pärnus; avanud metsamaterjalide ülesostmise ekspordiks Merepuiestee 2—1, Pärnus.
37. Harry Rähni jätkab äritegevust, avades kullasepa- ja kellaäri Riia 8, Tartus.
38. Lemmi Rõõmus jätkab äritegevust, avades Mäekalda 6, Tallinn, toiduainetekaupluse firma all „L. Rõõmus“.
39. B. Sabsay & Ko. Eesti tööstus- ja kaubandus-agentuuride büroo, Suur-Karja 16, Tallinn, kollektiiv-prokuura antud Anna Tammer'ile ja Paul Seehusen'ile, arvates 14. märtsist 1936 kuni 14. aprillini 1936.
40. Aktsiaselts „Leo Scheer'i“ konkursivalitsuse esimehks vann. adv. Nikolai Metslov, liikmeteks vann. adv. Bernhard Markovitsch ja vann. adv. Walter Margk; konkursivalitsuse asukohaks on Vanaturg 1, Tallinn.
41. Keemiatehniline laboratoorium „Estokeem“ Edgar Seeberg ja Ko., Suur-Pärnu mnt. 14, Tallinn; ettevõtte üle läinud Edgar Seeberg'ile, kes tegutseb ainuiskikliku äripidajana firma all „Keemiatehniline laboratoorium „Estokeem“ Edgar Seeberg“.
42. Karl Sepp jätkab äritunnistusega tegevust, avades tiseritööstuse Pronksi 8, Tallinn.
43. Johannes Telska jätkab äritegevust, avades silm-kudumisetööstuse Hele 11, Narvas, firma all „Joh. Telska“.
44. Ella Tenno, kes peab Uueturu 5, Tartus, nais-terahva kübara äri endise kübaratööstuse asemel, uueks perekonnanimeks on „Lille“ ja sellega firma „Ella Lille“.
45. Arnold Vismanni uueks ees- ja perekonnanimeks on Arne Viisimaa ning firmaks „A. Viisimaa“; kirjutusmaterjalikaupluse asukohaks on Väike-Pärnu mnt. 26-a, Tallinn (varem Suur-Pärnu mnt. 14).

Tegevuse lõpetamine registreeritud:

1. „Vene Raamat“ J. Baiov, Harju 39, Tallinn, raamatukauplus, äripidaja Julia Baiov.
2. Martha David, Saulepi v., auru-jahuveski.
3. Ernst Estal, Sooniste v., talurahvatarvetekauplus.
4. Liisa Evart, Luteri 27, Tallinn, toiduainetekauplus.
5. August Haavel, Tallinna 21, Rakvere, jalanoode-parandustöökoda.
6. Jaak Hermann, Kuigatsi v., saeveski.
7. Karl Jaanson, Väandra metskond, metsatööstus.
8. Juuli Jenk, Suur-Pärnu mnt. 38, Tallinn, toiduainetekauplus.
9. August Jüris, Kastre-Võnnu v., mootor-jahuveski.
10. Aliide Karin, Roopa 1, Tallinn, pudukauplus.
11. Johannes Kivisaar, Tallinna 21, Narva, piima-kauplus.
12. Johannes Klopp, Pikk 39, Rakvere, lihakauplus.
13. Georg Korjus, Poska 21—1, Tallinn, kaubanduskontor.
14. Emilie Laama, Võru 120, Tartu, toiduainetekauplus.
15. N. Lauba, Viimsi v., Pirita, puuviljakauplus, äripidaja Nikolai Lauba.
16. S. Leiger, Uusliin 3, Narva, lihakauplus, äripidaja Sinaida Leiger.
17. Jaan Linde, Kuninga 3—4-b, Tallinn, raua-kauplus.
18. Salme Linde, Paldiski mnt. 15, pudukauplus.
19. Peeter Link, Pati v., metsatööstus.
20. E. Luik, Rae v., öömaja, äripidaja Erich Luik.
21. Alide Lukk, Aleksandri 116, Tartu, toiduainetekauplus.
22. Peeter Lukk, Kesk 34—5, Tartu, puurkaevuehitus.
23. Marie Luurich, Apteegi 11, Tapa, toiduainetekauplus.
24. L. Mäe, Tehnika 19, Tallinn, moeäri, äripidaja Liisa Mäe.
25. Peeter Novek, Vastseliina v., Vastseliina as., jahuveski.
26. Hildegard Oja, Suur-Juhkentali 16, Tallinn, lihakauplus.
27. Heino Oru, Surju k., metsakraavide-kaevamistöõde ettevõtte.
28. Johannes Ots, Surju metskond, metsatööstus.
29. Johannes Peedar, Pikk 20, Rakvere, rätsepatöökoda.
30. Julius Perv, Viitina v., ehitustöö-ettevõtte.
31. H. Petermann, Vingi 15, Pärnu, toiduainetekauplus, äripidaja Hans Petermann.
32. Ed. Peterson, Väike 11-b, Viljandi, toiduainetekauplus, äripidaja Eduard Peterson.

33. Anna Pihlap, Jannseni 31, Pärnu, toiduainete-kauplus.
34. Jakob Piip, Aleksandri 111-a, Tartu, krohvi-matipunumisetööstus.
35. Aleksei Piipuu, Laimjala v., Aaviku k., sega-kauplus.
36. Reinhold Pikk, Meremäe v., Härma k., jahu-veski ja laastulöömine.
37. A. Preiman, Paemurru 5, Narva, toiduainete-ja piimakauplus, äripidaja Albertine Preiman.
38. Vankritehas Kr. Pärn, Possieti 11, Pärnu, söidu-ja veoabinõudetööstus, äripidaja Kristjan Pärn.
39. K. Pärnson, Laiksaare v., Kolbergi k., metsa-tööstus, äripidaja Karl Pärnson.
40. A. Põhjalainen, VI Peetri 44, Narva, toidu-ainete- ja piimakauplus, äripidaja Andres Põhja-lainen.
41. Saeveski P. Rosen, Naiva, Raudteejaam, äri-pidaja Paul Rosen.
42. Juuli Rõuk, Jaama 1, Türi, toiduainetekauplus.
43. J. Saage, Roela v., Tudu k., talurahvatarvete-kauplus, äripidaja Jakob Saage.
44. Kino „Mars“ V. Seiton, Hospidali 2-a, Tallinn, äripidaja Voldemar Seiton.
45. Ella Tomson'i pesuõblemisetööstus, Narva mnt. 26—2, Tallinn.
46. Arnold Tüür, Rüütli 2, Tallinn, söögisaal.
47. Renate Urgart, Suur-Karja 2, Tallinn, käsi-tööde ja fileekardinate tööstus.
48. Karl Uudel, Pikk 36, Tallinn, koloniaal-, veini-ja õllekauplus.
49. Johannes Öunapuu, Kernu v., Ruila as., toidu-ainetekauplus.

Abieluvaranduse lahutamise lepinguid.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisade nr. nr.	Elukoht
Tatarker, Rahel ja Glant, Meier Abrami p.	9. I 36	R. T. lisa nr. 11 7. II 36	Tartus, Gustav-Adolfi 15.
Vervendt, Valter ja Piiskorb, Lisette . .	15. I 36	R. T. lisa nr. 12 11. II 36	„ Lossi nr. 6. Harjumaal, Nehatu v.
Riisekamp, Oskar ja Klooren, Salme . .	22. I 36	R. T. lisa nr. 13 14. II 36	Tallinnas, Vilmsi 50. Harjumaal, Triigi v.
Mällo, Joosep Karli p. ja abik. Anna . . .	20. XII 35	„	Tartum., Kastre Vönnu v.
Bergstein, Johannes ja abik. Aliide . . .	11. I 36	„	Tallinnas, Lutri 26.
Poom, Georg ja abik. Koppel, Erika . . .	18. I 36	„	„ Jannseni 9—10. „ Ahju 13—3.
Vares, Osvald Jaani p. ja abik. Alma-Helene .	28. XII 35	„	Virumaal, Paasvere v.
Vares, Voldemar ja abik. Linda-Rosalie . . .	28. XII 35	„	Virumaal, Paasvere v.
Meokas, Alfred ja abik. Alide-Margot	10. I 36	R. T. lisa nr. 14 18. II 36	Tallinnas, Maakri 4. „ Veizenbergi 4—10.
Vesterbom, Hermann ja abik. Elisabeth . .	16. I 36	„	Haapsalus, Koidula 10.
Sarnit, August ja abik. Alviine	30. I 36	R. T. lisa nr. 15 21. II 36	Tallinnas, Lembitu 25.
Kruus, Osvald-Johannes ja abik. Emma-Emilie	9. I 36	„	Valgas, Poska 1.
Lemming, Jaak ja Puusep, Leena	23. XII 35	„	Narvas, Joala 13—10. „ 3. Kadastiku uul. 1.
Piik, Ado ja abik. Alma	30. XII 35	R. T. lisa nr. 17 28. II 36	Virumaal, Peetri v.
Meristu, Tarmo ja Poljakov, Aleksandra .	10. II 36	R. T. lisa nr. 18 3. III 36	Tallinnas, Harju 17—6. „ Pikkjalg 3—14.
Isberg, Matilde ja Täker, Paul	12. II 36	R. T. lisa nr. 19 6. III 36	Haapsalus, Kalda 16.
Tellmann, Aleksander ja abikaasa Marie . .	16. I 36	„	Läänemaal, Asuküla v.
Tikkerberi, Arnold ja Tarik, Anastasia . .	3. II 36	„	Patküla v.
Benga, Alinda-Elfriede ja abik. August . . .	25. I 36	„	Tartus, Ülikooli 32. „ Katoliku 3.
Jürgenson, Juhan ja abik. Anna	20. II 36	R. T. lisa nr. 24 20. III 36	Virumaal, Paasvere v. Tall., V. Juhkentali 31.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Riigiraudtee võistleb eralaevaliini navigatsiooni ajaks alandatud tariifide abil.

Kaubandus-tööstuskoda on korduvalt pöördunud teedeministri poole märgukirjadega juhtides tähelepanu tariifinõukogu poolt läinud aasta 26. apr. maksmapandud erakordsele veohinna alandamisele 1. maist kuni 1. detsembrini Narva-Tallinna raudteeliinil (R. T. nr. 41—1935), paludes selle erakordse tariifi annulleerimist, kuna see veohinna alandamine 25—50% 1. maist kuni 1. detsembrini kaupadelt, nagu suhkur, sool, heeringad, lauad jne., on mõeldud ainuüksi selleks, et surmata Narva-Viru ranna-Tallinna laevaliini, mis navigatsiooni ajal toimetab osa vedusid ülal tähendatud punktide vahel. See laevaliin ei saa aga olla elujõuline ilma Narva vedudeta, mispärast on karta kogu Viru ranna liini lõpetamist, mis ei oleks aga rahva ega ka riigi huvides, kuna riik kulutab suuri summasid selleks, et ehitada ja hoida korras rannasadamaid. Riigiraudteel oma suurte läbikäikude juures ei ole ju kuigi raske selle erakordse tariifi alandamise abil surmata laevaliini, kuna raudtee suudab lühikest aega vedada kaupu ka alla omahinna. Laevaliini on see aga eluküsimuseks.

Tuletame siinkohal meele, et riik pidas ise seda laevaliini aastate jooksul („Kungla“, „Endla“), makstes laevaliini juure suured summad riigikassast.

Edasi olid need rannad aastate viisi täiesti laevaihenduseta. Kui nüüd viimaks, Narva sadama vedude toetusel, leiti võimalus seda liini uuesti panna käima ja ülal pidada, siis tuleb seda algatust igati tervitada, mitte aga riigiraudteede sihiliku võistlusega noort algatust surmata juba eos.

Eesti Panga peakoosolek.

Maksis 8% dividendi.

16. märtsil s. a. pidas Eesti Pank oma peakoosoleku, millest võttis osa 229 aktsionääri, esitades 89.802 aktsiat 22.782 häälega. Aruanne kinnitati ühel häälel, mille järgi panga äriseis on tasakaalus Kr. 1.919.787,81. — Puhaskasu on 1935. a. saadud Kr. 568.624,08, millest Kr. 168.624,08 määrati tagavarakapitaliks, mis-sugune tõuseb üle Kr. 700.000.—. Aktsionääridele määrati 8% dividendi, mis 5 miljoni kroonisest põhikapitalist moodustab Kr. 400.000.—.

Uuteks nõukogu liikmeteks valiti N. Teiste ja Arnover ja nõukogu liikmete kandidaatideks R. Tofer ja H. Vinnal. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti — P. Kurvits, Th. Käärrik, A. Jürisson, H. Normak ja A. Kask.

J. Laidna ärijuubel.

Käesoleva aasta veebruaris möödus 20 aastat sellest, kui riidekaupmees Johannes Laidna (Isak) avas Tallinnas, Väike-Karja tän. 12, puuvillriidekaupluse. See äri on 20 aasta jooksul omaniku hoolet ja juhtimisel kujunenud meie oludes küllaltki suureks ja soliidseks ettevõtteks, leides elavat poolehoidu ja rahulolu, mida on põhjastanud peamiselt kaupluse omaniku vastutulelikkus ja õiglane suhtumine ostjaskonnale.

J. Laidna algas juba 13-aastasena õppimist B. Falsteini manufaktuuräris, tehes läbi tubli kooli riidekaubanduse alal. Hiljem teenis Laidna samas äris pikemat aega ka sellina ja ärijuhina, kuni avas oma iseseisva äri.

Äritegevuse kõrval leiab J. Laidna veel mahti ka seltskondlikust tegevusest innuga osa võtta, olles tegev tuletõrjes ja teistes seltskondlikes organisatsioonides.

Soovime omalt poolt lugupeetud juubilarile palju õnne ning edu ta edaspidises töös!

Välismaa hinnakirju ja katalooge tuleks lubada tollita sisse tuua.

Praegu kehtiva korralduse kohaselt maksustatakse meil välismaalt saadetud suuremad hinnakirjad ja kataloogid, mis sisaldavad toorainete nimetusi ja pakutavate esemete visandeid, jooniseid või ülesvõtteid, sisseveotolliga tariifi § 178 pp. 1-b ja 3 järgi.

Arvestades igakordset tasutavate tollimaksude vähest määra on arusaadav, et tolliformaliteetide täitmiseks kuluv aeg toob äriühingukondadele tüli, mis pole põhjendatud ei fiskaalsest ega otstarbekohasuse seisukohast. Pealegi muutuvad säärased hinnakirjad ja kataloogid lühikese aja jooksul väärtusetuks ja seetõttu osutub nende maksustamine ebaõiglaseks.

Kuna seesuguse materjaali soetamine äridele tellimiste andmisel ja tööstuse arendamisel on väga tarviline, tuleks meie arvates nimetatud sisseveoartiklite tollimisel võtta käsitlemisele

tollitariifi § 178 p. 2, mille kohaselt võõrkeelsed raamatud, ajakirjad jne. lubatakse tuua sisse tollita.

Neil põhjusel Kaubandus-tööstuskoda esitas majandusministeeriumile märgukirja palvega astuda samme selleks, et tollitariifi § 178 p. 2 ettenähtud tollivaba sisseveovõimalus laiendataks § 178 p. 3 ettenähtud võõrkeelsele hinnakirjadele ja kataloogidele, muutes § 178 p. 3-dat sääraselt, et seal nimetatud tollimäär jääks püsima vaid eestikeelsele hinnakirjadele ja kataloogidele.

Aiasaaduste hinnad.

Aiasaaduste hindade noteerimise komisjoni koosolekul 20. märtsil 1936. a. noteeriti järgmised hinnad:

Sibulad: ekspordikõlvulised franko kogumispunkt pakkimiskuludeta 20 s. kg.

Tendents: selguseta.

Sigurid: ekspordikõlvulised franko kogumispunkt pakkimiskuludeta 12—13 s. kg.

Tendents: vaikne.

aastase äritegevuse tähistamise puhul avaldan soovimat tãnu oma ostjaskonnale ja ärisõpradele. Olen suutnud, raskest aegadest hoolimata, selle aja jooksul endale puuvillriidekaubanduse alal võita kindla seisukoha ja teenida ostjaskonna tãit rahulolu. Samas vaimus edasi minnes tãhan ka edaspidi oma ostjaskonda ja ärisõpru suure hoole ja õiglusega edasi teenida, seepärast palun vanu ja ka uusi ärisõpru oma oskudega mind ka edaspidi meeles pidada.

Austusega

J. Laidna

Tallinna Puuvillariide kauplus
V. Karja 12, tel. 445-48.

N. VENE VEOAUTOD

JA

OMNIBUSED

„SIS“

on kõige kohasemad meie ostjale oma kõrge kvaliteedi, tugevuse, vastupidavuse ja teiste omaduste poolest. Vähesed kütteained tarvituse tõttu need on kõige ökonoomsemad ja kasulikumad suurte raskuste veoks.

Laos alati saadaval kõik

auto-mudelid ja tagavaraosad

AINUMÜÜGIÕIGUS firmal:

K. A. RÜTMAN JA KO.

Tallinn, Jaani t. 9. Tel. 466-71 ja 466-72

Konserveeritud kurgid: ekspordikõlvulised franko Tallinn ca 5,0 kg plekknõu Kr. 2.50.

Tendents: püsiv.

Linahinnad.

Linahindade noteerimise komisjoni koosolekul 21. veebr. 1936. a. noteeriti lina ja taku kokkuostuhindadeks sentides ühe kg eest franko kokkuostja ladu riiklike standardsortide alusel:

Petseri-Võru Mujal Eestis

R	110	109
HD	101	100
D	92	91
OD	81	80
LOD	70	69
H	58	57

Takud I sort 70.

„ II „ 58.

Ehitustakk 17. Tendents: nõrgem.

Peekonsigade hinnad.

Peekonsigade hindadeks on 23. märtsist 1936. aastal kuni uue teadaandeni:

Tapakaalud	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60—72 kg	64	59	53	Sise-
55,5—59 „	59	55	49	tu-
72,5—75 „				hinnad.
75,5—80 „	55	51	48	

Peekonsigade noteerimise komisjon Tallinna Börsi-komitee juures.

Kalaturg.

Möödunud nädalal saabus Tallinna kalaäridele ainult sisevetest rahuldaval hulgal kalasaadetusi,

kuna Pärnu lahest ja saarte rannavetest tuli õige väikesel määral nii ekspord- kui ka siseturu kala-sorte.

Sisevete kalade seas oli latikaid, havisid, ahvenaid, Peipsi tinte jne. Eriti rohkesti oli latikaid, mida jätkus siseturu rahuldamiseks ja ka väljaveoks (nädala keskes läks välja üle 100 kv). Ka sisevete havisid ja ahvenaid eksporditi väikesel määral.

Pärnu kalatoodangu vähesuse tõttu tuli puudus ekspordkohast, nii et Tallinna kalaarid ei suutnud rahuldada kõiki välismaisi tellimusi.

Räimeturul valitses täieline vaikus, sest merel liikumahakanud jää takistas räimepüüki nii nooda kui ka võrguga.

Ainult nädala lõpupoole toodi müügile mõni kast räimi, millest küsiti 38—40 senti kg, valituist, suuremaist, isegi 45 senti kg. Ost oli tagasihoidlik.

Värske kala vähesuse tõttu elavnes nõudmine soolasilgu ja soolakilu järgi.

Soolasilku müüdi 20—25 senti kg, soolakilu 50—60 senti kg ja segakalu (kilu ja peenräim) 40—50 senti kg.

Värske kala turuhinnad 16.—21. märtsini (snt. kg)

	Tallinn	Tartu
koha . . .	100—130	100—115
haug . . .	50—60	45—50
latikas . . .	30—65	30—45
ahvenas . . .	20—50	8—35
ihes . . .	50—120	40—75
meretint . . .	30—45	38
järvetint . . .	20	15
luts . . .	35	30
särg . . .	25	13—20
kiisk . . .	20	10—15

Toiduainete turg.

London.

27. III Bacon, kaal 112 Ingl. naela

Iiri	sh. 94/—99/—
Daani	96/—
Hollandi	92/—
Eesti	88/—
Rootsi	92/—
Poola	88/—

25. III

Nisu, kaal — 496 Ingl. naela = 225 kg
Northern Manitoba sh. —

Rosario Santa Fe sh. —

Jahu, kaal — 140 Ingl. naela = 63,5kg

Good Canadian sh. 14/6

Odrad, kaal—112 Ingl. naela = 50 kg sh. 5/6—

Kaerad, kaal — 112 Ingl. n. = 50 kg sh. 6/—

Linad, cif per tn.

Livonian, Basis Risten . . .	£ 74/—
Tows, Soviet	74/—

A-S. G. SCHEEL & Ko., Tallinn

AKTIVA.

Ärireis 31. detsembril 1935. a.

PASSIVA.

Kassa- ja hoiuarved Eesti Pangas ja teistes sise- ja välispankades	1.834.482,21
Väärtpaberid:	
riigi poolt garanteeritud	260.505,44
teised	281.244,64
	541.750,08
Diskonteeritud vekslid	4.199.969,01
Kontokorrent-laenu	6.039.680,46
Korrespondendid	708.801,07
Garantii-deebitorid	2.359.257,25
Akreditiiv-, rembour- ja teised deebitorid	314.510,20
Kinnisvarad	600.000,—
Muud aktivad	200.696,33

Aktiivkapital	750.000,—	
Tagavarakapital	750.000,—	
Eri-tagavarakapital I	200.000,—	
Eri-tagavarakapital II	37.149,48	
Amortisatsiooni-kapital	400.000,—	2.137.149,43
Tähtajal hoiumummad ja jooksvad arved		5.694.790,65
Välismaa panga- ja kaubaaktseptide rediskont	1.713.172,95	
Sisemaa rediskont	675.511,60	2.388.684,55
Kontokorrent-arve Eesti Pangas		—
Korrespondendid		3.593.167,28
Väljaantud garantiid		2.359.257,25
Avaal-, rembour- ja teised kohustused		314.510,20
Muud passivad		144.104,76
Puhaskasu:		
Eelmiste aastate kasu	69.199,63	
1935. a. kasu	98.282,86	167.482,49

Kr. 16.799.146,61

Kr. 16.799.146,61

KULUD.

Kulude ja tulude aruanne 1935. aasta eest.

TULUD.

Valitsemise ja ärikulud	262.358,22
Maksetud protsendid ja komisjon	461.218,57
Kinnisvara kasutamise kulud	25.786,33
Mitmesugused kulud ja mahakirjutused	362.806,68
Kinnisvarade amortisatsioon	12.500,—
Etlekanne eelaastast	69.199,63
1935. a. puhaskasu	98.282,86
	167.482,49
	Kr. 1.292.152,29

Etlekanne eelaastast	69.199,63
Saadud protsendid ja komisjon	693.696,07
Tulud kinnisvarade kasutamisest	15.924,96
Mitmesugused tulud	513.331,63

Kr. 1.292.152,29

Aktsionäride peakoosolekul 17. märtsil s. a. otsustati ühel häälel peakoosoleku käsutuses seisev summa **Kr. 167.482,49** kasutada järgmiselt:

kanda eri-tagavarakapitali II	Kr. 37.500,—
maksa aktsionäridele dividendi 6%	" 45.000,—
kanda uuele arvele	" 84.982,49
	Kr. 167.482,49

Tallinna Linnapanga

arvete seis 31. detsembril 1935. a.

Kassa	Kr. 260.362,72
Hoiuarved	" 2.121.044,03
Väärtpaberid	" 1.784.074,71
Väärused	" 27.869,27
Diskonteeritud vekslid	" 2.620.628,47
Tähtajalised laenu	" 382.516,—
Konto-korrentlaenu	" 2.682.575,72
Korrespondendid	" 164.620,03
Garantii-deebitorid	" 282.263,16
Mitmesugused deebitorid	" 3.750,—
Vallasvara	" 25.994,89
Kinnisvara	" 59.274,85
Tuleva aasta kulud	" 1.254,67
Muud aktivad	" 52.605,42

Kokku Kr. 10.468.833,94

Põhikapital	Kr. 565.000,—
Tagavarakapitalid	" 135.000,—
Amortisatsioonikapital	" 17.572,11
Hoiumummad	" 8.509.923,14
Võlad teistes krediit-asutustes	" 749.917,22
Korrespondendid	" 20.010,60
Väljaantud garantiid	" 282.263,16
Mitmesugused kreditorid	" 3.750,—
Muud passivad	" 64.519,51
Tuleva aasta tulud	" 31.729,24
Puhaskasu	" 89.148,96

Kokku Kr. 10.468.833,94

Kulude ja tulude aruanne 1935. a.

Valitsemise ja ärikulud	Kr. 140.727,78
Maksetud %/0, komisjon ja porto	" 229.051,02
Kinnisvara kasutamise kulud	" 592,75
Mitmesugused kulud	" 69.574,01
Puhaskasu	" 89.148,96

Kr. 529.094,52

Saadud %/0, komisjon ja porto	Kr. 503.377,34
Tulud kinnisvarade kasutamisest	" 3.424,11
Mitmesugused tulud	" 22.293,07

Kr. 529.094,52

	Kroonid
Viljapuu-karbolineum, netto . . . ltr.	0.30
Autobensiin "	0.26
Diiselmootor-nafta 1kg.	0.10
Mootor-petrooleum, fr. iga sihtj. "	0.11
" -nafta "	0.10
Raud, sordi 100 kg.	14.00
" latt "	14.00
" vits "	18.00—18.50
" plekk "	19.00—27.—
" plekk, tsingitud "	30.00—34.—
" talad "	14.50
Teras, vedru "	23.00—25.—
" valu "	80.00—90.—
" talla, ree "	17.50
Malm "	—
Inglitina "	440.—470.—
Seatina "	38.—42.—
Vaskplekk, punane 100 kg.	135.—180.—
" valge "	120.—160.—
Tsinkplekk "	63.00—75.—
Masinaõli, "	18.00—19.—
Mootoriõli, ameerika "	35.00—60.—
Autoõli, poola "	—
" ameerika ja daani "	33.00—60.—
O/Ü. Eesti Kiviõli põlevkivi küt- teõli, tsistern. fr. Tallinn . 1000 kg	45.00—50.—
Linaseemneõli 100 kg	69.00—71.—
Värnits "	70.00—74.—
Tsilindriõli, Ameerika "	29.00—45.—
Nafta, Vene "	10.50—11.—
" Ameerika "	10.00—10.50
" Poola "	10.00—10.50
Petrooleum, Vene, tsist. ja vaadid "	10.75—11.75
" Ameerika " "	10.75—11.75
Bensiin, Eesti, riigi põlevkivi- tööstuse segabensiin, fr. Tallinn, pr. l. netto 0.26	—
O/Ü. Eesti Kiviõli bensiin, "Estolin", tsistern. fr. Tall., ühes teede- maks. "	—0.29
Bensiin, I s. välisbensiin . . . 100 kg	40.—
Piirit., puh., eksp. (ekskl. v.) fob. Tall.	32.00—34.00
Pesusooda, kodumaa 100 kg	8.50—9.—
Seebikivi "	29.75—32.—
Värvid, nigros., vees sulav, välism. 1 kg.	6.—
" tsinkvalge, välism. "	0.44—0.46
" tinavalge, "	0.75—0.77
" ooker, "	0.16—0.26
Superfosfaat kott	4.65—5.05
Segafosfaat 22—23% "	4.15
Kaalisool "	10.65
Lubisalpeeter "	13.75
Lubiammoonsalpeeter kott	16.—
Vävelhapu ammoniaak 20% "	14.—
Fosforiit, eesti 25—27% "	3.15
Nitrofoska "	21.15—25.—
Paber, rotatsiooni 100 kg.	23.20
Tsement, Portland, Kunda, pütt 170 kg, fr. Rakvere, pütt	6.45
Kriit, toores 100 kg.	4.00—4.50
" pestud "	4.00—4.50
Kivitorv "	14.00—22.00
Puutorv "	15.00—17.00
Lubi "	2.00—2.50
Kips, jahvatatud "	15.—
" krohvimise "	27.00
Telliskivid, Is., Loksa, fr. Tallinn 1000 tk.	40.00
Silikaat, I s., fr. vabrik "	35.00
Tulitükid, originaalkast (5000 toosi)	125.—
Tallanahk, eesti nahast 1 kg.	2.30—2.60
Tallanahk, Ameerika, I s. "	2.40—2.60

Tallanahk, Ameerika, II s. 1 kg.	2.40
" " " III " "	2.40
Metsamaterjaalide hinnad fr. laduplats Tallinn.	Kroonid.
Palgid: kuusk ja mänd thm. kr.	13.00—14.—
Pakud, kuuse rm.	7.—
" kase thm. "	14.00—24.—
" lepp, I sort "	32.—
" " II sort "	20.—
" haab, I " "	35.—
" " II " "	25.—
Saetud materjaal, plangud + 25% laudu	
" kuusk u/s "	27.—
" " IV sort. "	23.—
" mänd u/s "	28.—
" " IV s "	24.—
Kastilauad "	40.—
Paberipuu r-m.	6.—
Toepuu "	5.60

Tendents: üldiselt muutusetu.

Puuvill. Liverpooli börs.

American Fully Middling inglise naela (lbs) eest	
ingl. pennides (d) loko	6.34
märts 6.05, mai 5.92, juuli 5.80, okt. 5.50,	
dets. 5.45.	

Peekonsigade hindadeks on 23. III 1936:

Peekonsigade tapakaalud:

	I sort	II sort	III sort	IV sort	Siseturu hinnad.
60—72 kg	0.64	0.59	0.53		
55—59,5 } 72,5—75 } 50—54,5 } 75,5—80 }	0.59	0.55	0.49		
	0.55	0.51	0.48		

Kanamunad. Tendents:

Põllutööstusministeeriumi Põllumajand. Osak. kanamunade hinna noteerim. komisjon noteeris järgmised kanamunade hinnad: 1 kg eksportmune hind franko kogumispunkt Kr. —, koos juuremaksuga hinnad franko kogumispunkt Kr. — kg. mis vastab:

50 gr. raskuste munade juures kr. — kümme	
55 " " " " " — "	
60 " " " " " — "	
1 kg siseturu mune Kr. —, mis vastab:	
üle 50 gr. raskuste munade juures Kr. — kümme	
üle 40 " " " " " — "	

Või. — Tendents: vaikne

I s. 1 kg kr. 1.29, mis on tulnud sisse 14.—20 III 36. a.

Prahid.

Lina	
Tallinn — Gent 1016 kg.	sh 26/—
" — Dundee "	27/6
" — Belfast "	37/6
Puumaterjaalid.	Standard
Tallinn — London "	sh 30/— n.
" — Hull "	34/— gr.
" — Southampton "	" "
" — Manchester "	38/—
" — Grangemouth "	27/6
" — Belfast "	42/6
" — Dundee "	29/—
" — Antwerpen "	33/6
" — Gent "	33/6
" — Rotterdam "	30/—
" — Amsterdam "	34/—

Segakaup.

Tallinn — Stettin 1000 kg.	rmk. 18.—30.—
" — London 1016 kg.	sh 17/—40/—
" — Stokholm 1000 kg.	rkr. 11.—30.—
" — Stettin, või, tünn	rmk. 1.50
" — London "	sh. 2/6

A/S. „ROTERMANN'I TEHASED“

END. CHR. ROTERMANN

ASUT. 1829. A.

J A H U V E S K I
L E I V A V A B R I K

ESINDUSED:

„OPEL“-, „OLDSMOBILE“- JA „KRUPP“-
AUTOD JA „CONTINENTAL“-KUMMID.

SAVITOOSTUS J. KULL

TALLINN, ÜLASE T. 12, TEL. 451-52

Valmistab igasuguseid

glasuur-ahjupotte

mitmesugustes värvides.

š a m o t i k i v e,

tulekindlat savi,

kivinõusid j. n. e.

*Võtan ka tellimisi ahjutööde
peale oma tööstuses valmis-
tud materjaalist.*

TALLINNA MEHAANILINE KUDUMISVABRIK

Asutatud 1910. a.

Vabrik ja kontor:

Tallinnas, Veerenni tn. 29

telef. 459-39

Alati laost saadaval:

Masinarihmad.

elevaatori- ja

transport-rihmad,

survevoolikud,

spindlinöörid ja

mitmesugused

tehnilised riided.

Mitmesuguste tehnil. rihmade valmistamine.

Nõudke hinnakiri!

KEILA VILLAKETRAMIS- JA KUDUMISTÖÖSTUS

SOO 27. * TALLINN * TELEFON 438-35 JA 461-01

Valmistab tuntud headuses:

meesterahva palitu- ja ülikonna-
riideid, naisterahva mantliriideid

Moodne tööstuse sisseseade, kõrge-
kvaliteediline toormaterjaal ning
vilunud tööjõud kindlustavad „KEILA
RIIDE“ hea nime

A-S. RAUANIIT

Tallinn, Põhja puiestee 7

Peen daam tarvitab

oma pesuks,
kleitideks ja
mantliteks
v a i d

A-S. Rauaniit'i
riideid

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2, 1986.